

умовах інвестори все частіше враховують рівень екологічної відповідальності компаній, зокрема ефективність використання природних ресурсів, обсяг викидів та впровадження екологічно безпечних технологій. Підприємства, що приділяють належну увагу цим питанням і відображають відповідну інформацію у звітності, мають додаткові конкурентні переваги.

Крім того, нефінансова звітність сприяє формуванню довгострокової стратегії розвитку підприємства. Вона дозволяє інтегрувати принципи сталого розвитку у систему управління та забезпечувати баланс між економічними, соціальними та екологічними цілями. Для інвесторів це є свідченням здатності підприємства забезпечувати стабільні результати у довгостроковій перспективі.

Водночас впровадження нефінансової звітності пов'язане з певними труднощами, зокрема необхідністю додаткових витрат, удосконалення інформаційних систем та підвищення кваліфікації персоналу. Проте ці витрати мають інвестиційний характер, оскільки у перспективі вони сприяють підвищенню вартості підприємства та його інвестиційної привабливості.

Отже, нефінансова звітність є важливим інструментом для зміцнення інвестиційної позиції підприємства. Вона забезпечує прозорість діяльності та сприяє формуванню позитивного іміджу. З огляду на сучасні тенденції розвитку економіки, роль нефінансової звітності буде й надалі зростати, що зумовлює необхідність її активного впровадження у практику діяльності підприємств.

Список використаних джерел

1. Гуренко Т.О. Нефінансова звітність в умовах викликів сьогодення. Трансформація соціально-економічних систем в умовах глобалізації : колективна монографія. Харків : Навчально-науковий інститут «УІПА» ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2025. 712 с.

УДК 657.37

Мельничук І.І.,

*аспірант ф-ту ОПМ, 2 курсу, спец. 071 «Облік і оподаткування»,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
науковий керівник – Циганок Ю.В. – доктор філософії,
доцент кафедри аудиту*

ОБЛІК ТА РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ ТА ВИКИДИ SCOPE 1, 2, 3 У ЗВІТАХ ЗА СТАНДАРТАМИ ERSR

Сучасна парадигма корпоративного управління в Європейському Союзі зазнала фундаментальної трансформації з моменту офіційного набрання чинності Директивою щодо корпоративного звітування зі сталого розвитку (CSRD). Центральним інструментом цієї реформи стали Європейські стандарти звітності зі сталого розвитку (ESRS), серед яких стандарт ESRS E1 «Зміна клімату» посідає ключове місце, оскільки він вимагає від підприємств безпрецедентного рівня прозорості щодо їхнього кліматичного впливу. Облік енергоефективності та викидів парникових газів стає критичним для інвесторів,

кредиторів та регуляторів, які оцінюють довгострокову життєздатність бізнес-моделей у світлі переходу до вуглецево-нейтральної економіки. Стандарт ESRS E1 не просто встановлює рамку для звітування, а впроваджує жорстку методологічну базу, яка вимагає від компаній інтеграції екологічних даних у загальну систему бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю [1].

Першочерговим аспектом розкриття інформації є детальний аналіз енергоспоживання підприємства, що регулюється пунктом ESRS E1-5. Компанії зобов'язані надавати кількісні дані про загальне споживання енергії, чітко розділяючи ресурси, отримані з відновлюваних джерел, таких як сонячна, вітрова, гідроенергія чи біомаса, та невідновлюване викопне паливо. Для підприємств, які за класифікацією NACE належать до секторів з високим впливом на зміну клімату, стандарт вимагає обов'язкового розрахунку показника енергоемності, що розраховується як відношення загального споживання енергії до чистого доходу від реалізації продукції і дозволяє зацікавленим сторонам об'єктивно порівнювати ефективність різних гравців ринку незалежно від масштабу їхньої операційної діяльності. Однак важливо розуміти, що облік енергоефективності за ESRS не обмежується лише констатацією фактичних обсягів споживання; він вимагає розкриття довгострокових планів дій, спрямованих на енергозаміщення та впровадження інноваційних технологій, що мають на меті радикальне зменшення питомих витрат енергії на кожну одиницю виробленої продукції [2].

Фундаментальним складником звітності за ESRS E1 є розкриття обсягів викидів парникових газів, розділених на три сфери охоплення відповідно до міжнародно визнаного GHG Protocol. Прямі викиди парникових газів, відомі як Scope 1, охоплюють усі викиди від джерел, що безпосередньо належать компанії або контролюються нею на праві власності чи фінансової оренди. Сюди належать викиди від стаціонарного спалювання палива в котлах, печах чи генераторах, мобільне спалювання палива власним логістичним парком, а також фугітивні викиди, що виникають через витоки холодоагентів з промислових систем кондиціонування та охолодження. Облік SCOPE 1 вимагає від фінансових та технічних департаментів точного вимірювання фізичних обсягів спожитого палива та подальшого застосування специфічних коефіцієнтів перерахунку в еквівалент діоксиду вуглецю [3].

Друга сфера охоплення - SCOPE 2, і вона стосується непрямих викидів, пов'язаних із генерацією придбаної ззовні електричної та теплової енергії, пари або охолодження. Стандарт ESRS висуває специфічну вимогу подвійного звітування за цим показником. Перший метод – це «location-based», в основі якого лежить розрахунок середніх коефіцієнтів викидів у національній енергомережі, де розташовані потужності. Другий метод – це «market-based», який враховує конкретні договірні умови з постачальниками енергії, включаючи закупівлю «зелених» сертифікатів походження енергії або прямих договорів купівлі-продажу електроенергії. Такий диференційований підхід стимулює компанії до переходу на прямі контракти з виробниками відновлюваної енергії, оскільки це дозволяє офіційно знижувати вуглецевий слід у звітності та демонструвати прогрес перед екологічно свідомими інвесторами [4].

Найбільш масштабним та методологічно складним викликом є облік непрямих викидів у ланцюжку створення вартості, що класифікуються як Scope 3. Згідно з положеннями ESRS E1-6, ці викиди включають усі операції, що відбуваються як «вище по потоку», і включає закупівлю сировини, логістику від постачальників, відрядження персоналу та відходи від діяльності, так і «нижче по потоку», котрий в свою чергу включає транспортування готової продукції до кінцевого споживача, енергоспоживання продуктів під час експлуатації та їхня фінальна утилізація чи переробка. Оскільки SCOPE 3 часто становить переважну більшість загального вуглецевого сліду компанії, стандарт вимагає проведення ретельної оцінки суттєвості для ідентифікації ключових категорій впливу. Це створює потребу в глибокій комунікації з контрагентами, оскільки збір первинної інформації від постачальників стає критичним фактором достовірності звіту [5].

Процес розкриття інформації за ESRS неможливий без побудови надійної системи внутрішнього аудиту та верифікації даних. Відповідно до законодавства ЄС, нефінансова звітність підлягає обов'язковому зовнішньому підтвердженню з боку незалежних аудиторів. На початковому етапі впровадження стандарту вимагається рівень обмеженої впевненості, що згодом трансформується у вимогу обґрунтованої впевненості. Така суворість прирівнює екологічні дані до фінансових показників, що змушує бізнес впроваджувати спеціалізовані ESG-платформи, що містять цифрові інструменти, котрі інтегруються з системами ERP, дозволяючи автоматизувати збір даних від лічильників, паливних карток та рахунків постачальників, забезпечуючи надання аудиторських доказів для кожної цифри у звіті [6].

Окрему увагу в межах ESRS приділено концепції подвійної суттєвості, яка вимагає від бізнесу оцінювати не лише свій вплив на довкілля, а й зворотний зв'язок, а саме як саме зміна клімату впливає на фінансову стійкість організації. Це включає аналіз перехідних ризиків, таких як запровадження транскордонного вуглецевого коригування (CBAM), зміна споживчих переваг або можливе знецінення активів, що залежать від викопного палива. Таким чином, якісний облік викидів SCOPE 1, 2 та 3 перетворюється з формального зобов'язання на інструмент стратегічного ризик-менеджменту. Підприємства, що демонструють прозорість та прогрес у сфері енергоефективності, отримують кращий доступ до «зеленого» фінансування, знижують витрати на страхування та підвищують свою капіталізацію [7].

На завершення слід підкреслити, що впровадження стандартів ESRS кардинально змінює роль бухгалтерських та екологічних служб, вимагаючи від них синергії та крос-функціональної взаємодії. Це викликає перетворення технічних показників викидів на структуровану звітність, що стає фундаментом для декарбонізації всієї економічної системи. Попри значні початкові інвестиції у розбудову систем моніторингу, компанії, що забезпечать високу точність розкриття інформації, не лише виконають вимоги регулятора, а й сформуєть довгострокову довіру з боку глобального інвестиційного співтовариства, забезпечуючи собі лідерські позиції в епоху сталого розвитку.

Список використаних джерел

1. Чала В. С., Демидов Б. Ю. Впровадження міжнародних норм ESG-аудиту підприємництва для індикації сталого розвитку України. *Економічний простір*. 2025. № 206. С. 191–198.
2. Безверхий К. Імплементация европейских стандартов отчетности про сталий розвиток. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2024. № 2. С. 134–150.
3. Солодовнік О. О., Гавриличенко Є. В. Концептуальні та методологічні засади розкриття інформації про викиди парникових газів у звітності підприємства про сталий розвиток. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 63.
4. ESG звітність: аналіз практик розкриття інформації / *Офіс зеленого переходу*.
5. Бруханський Р., Яроцук О., Микиташи М. Методологія стратегічного обліку кліматичних ризиків: аналітична інтерпретація в контексті енергетичного переходу. *Економічний аналіз*. 2025. Т. 35, № 2. С. 124–143.
6. Шевчук Н., Шевчук Ю. Інформаційні технології та стандарти звітності в умовах євроінтеграції. *Облік і фінанси*. 2025. № 3 (109). С. 82–90.
7. Омельченко А. І., Заболотна Д. Р. Нові регуляторні вимоги ЄС (CBAM, ESG): виклики та стратегічні можливості для українських компаній. *Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи : зб. тез доп. VI Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 2025 р.)*. Київ, 2025. С. 219–220.

УДК 657

Новіков В.В.,

*аспірант ф-ту ОПМ, 2 курс, спец. 071 «Облік і оподаткування»,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
науковий керівник – Бондар М.І. – д.е.н.,
декан факультету обліку та податкового менеджменту*

РОЗМЕЖУВАННЯ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ ТА ІНШИХ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ У ЗВІТНОСТІ ЗІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

В розрізі якісного наповнення звітності зі сталого розвитку за таким об'єктом обліку, як фінансові інвестиції пропонується звернути увагу на те, що фінансова інвестиція – це конкретний вид активу, який підприємство купує з метою: отримання доходу (дивідендів, процентів); зростання вартості; збереження коштів; отримання впливу на суб'єкт господарювання; встановлення контролю над суб'єктом господарювання.

Оскільки фінансова інвестиція може здійснюватися, зокрема, через фінансові інструменти, доречним є виокремлення цієї категорії серед усіх фінансових інструментів (рис. 1).

Враховуючи що питання звітування за фінансовими інструментами більш широко прописано в МСФЗ 9 [6], то дослідження наповненості вітчизняної нормативно-правової бази в контексті вимог до розкриття нефінансової інформації у звітності зі сталого розвитку про фінансові інвестиції буде засноване на класифікаційному підході та вимогах обліку та оцінки за МСФЗ.